

УДК 346.7

М.М. ДУТОВ, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

В.В. СИДОРЕНКО, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Ключові слова: транзит, транзитний потенціал, транзитні вантажопотоки, вантажні перевезення, транспортна галузь.

Стаття присвячена вивченню сутності та особливостей тенденцій розвитку транзиту в Україні, визначенню факторів, що гальмують залучення додаткових обсягів транзиту, а також формулюванню концептуальних напрямів удосконалення правового регулювання відносин, що виникають в процесі реалізації транзитного потенціалу України.

Вступ. Транспортний сектор відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення.

Вигідне географічне розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою і Азією та розгалужена залізнична мережа разом із наявністю чорноморських портів, що не замерзають, та системи автомобільних доріг створюють передумови для збільшення транзитних перевезень вантажів і пасажирів у напрямках «Північ — Південь» і «Захід — Схід» і нарощування обсягів експортно-імпорتنних перевезень згідно з потребами зовнішньої торгівлі.

Україна має один із найбільших показників транзитності в Європі, оскільки її територією проходить чотири Критських міжнародних транспортних коридори (Пан'європейський № 3, Пан'європейський № 5, Пан'європейський № 7 Дунайський (водний), Пан'європейський № 9), а також коридор Гданськ — Одеса (Балтійське море — Чорне море), коридор Європа — Кавказ — Азія (TRASECA). Україна у вересні 2008 р. ратифікувала і включилася до реалізації Меморандуму «Меморандум про взаєморозуміння стосовно скоординованого розвитку Чорноморської окружної автомагістралі» [1], тобто вона має значні можливості подальшого нарощування свого транзитного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток транзитного потенціалу постійно цікавить науковців і практиків. Цьому питанню присвячено праці таких вчених, як: Т. Блудова [2], В. Геєць [3], М. Долішній [4], В. Медвідь [5], О. Котлубай [6] та ін.

Мета статті — дати оцінку тенденціям розвитку транзиту в Україні, визначити чинники, що гальмують залучення додаткових обсягів транзиту, а також окреслити концептуальні напрями вдосконалення

правового регулювання відносин, що виникають у процесі реалізації транзитного потенціалу України.

Результати дослідження. Розглянемо основні заходи щодо нормативно-правового, організаційно-технічного, технологічного та інших напрямів удосконалення системи управління транзитними перевезеннями в Україні.

Розвиток правового регулювання транзитних перевезень в Україні.

На залізничному транспорті:

- затверджено Державну цільову програму реформування залізничного транспорту на 2010—2019 рр. [7], яка передбачає розмежування господарських функцій і функцій державного управління; формування вертикально інтегрованих структур за видами діяльності; створення організаційно-правових умов для функціонування приватних операторських компаній; збільшення обсягу інвестицій у залізничний транспорт і впровадження інноваційної моделі його розвитку, вирішення питання щодо надання галузі державної підтримки для закупівлі рухомого складу, будівництва об'єктів залізничного транспорту, розвитку мережі логістичних комплексів, складських та розподільних терміналів, необхідних для залучення додаткових обсягів транзитних перевезень територією України;

- ухвалено Програму оновлення локомотивного парку залізниць України на 2012—2016 рр. [8], якою передбачено придбання понад 500 одиниць нових сучасних пасажирських і вантажних локомотивів як односистемних, так і подвійного живлення. У рамках виконання зазначеної Програми Укрзалізницею укладено угоди з «Електровозостроителем» (Грузія) на постачання 110 магістральних вантажних електровозів постійного струму, з «Трансмашхолдингом» (РФ) щодо купівлі 300 вантажних електровозів; досягнуто домовленості з «Уральськими локомотивами» (РФ) на придбання 50 вантажних електровозів постійного струму протягом 2012—2016 рр.;

- затверджено План реалізації інфраструктурних проектів у сфері транспорту [9], згідно з яким протягом 2012—2016 рр. здійснюватиметься електрифікація певних залізничних напрямків (Долинська — Миколаїв — Херсон), а також Програму електрифікації залізниць на 2011—2016 рр., реалізація яких дозволить зменшити собівартість перевезень на 55 % [10];

- забезпечується розбудова сучасної системи транспортно-логістичних центрів. Наприклад, у рамках розвитку Українсько-Угорського співробітництва проводяться переговори щодо спільної реалізації Україною та Угорщиною проекту формування логістичної зони Кішварда — Загонь — Чоп — Ужгород на території обох країн. Проект передбачає, зокрема, поступове поліпшення умов судноплавства на р. Тиса, розбудову річкових портів, створення на базі аеропорту «Мукачеве» сучасного центру авіаційних перевезень та міжнародного перевантажувального транспортно-логістичного вузла.

- з 2013 р. впроваджено електронний документообіг для транзитних перевезень. Насамперед це стосується залізничних адміністрацій країн ЄС, з якими налагоджується електронний обмін даними в обсязі перевізних документів. Робота у цьому напрямі здійснюється з Польщею, Словаччиною, Угорщиною. З ВАТ «Российские железные дороги» («РЖД») співпраця триває вже протягом дев'яти років, укладено також тристоронню угоду щодо обміну електронними даними з перевезення вантажів між Укрзалізницею, ВАТ «РЖД» та АТ «НК «Казахстан темір жолі»);

- реалізуються заходи щодо інтеграції залізниць України до транспортної мережі ЄС на засадах активної співпраці у розбудові колії 1520 мм на території Західної Європи, а також модернізації наявної в Україні колії європейського зразка, що пролягає до Ковеля;

- активізується розвиток мультимодальних перевезень. Варто нагадати, що одним із найпоширеніших видів комбінованих (належать до мультимодальних) перевезень є контейнерні та контрейлерні потяги, які формуються на території як України («Вікінг» і «Ярослав»), так і інших країн, насамперед Білорусі («Зубр»). Потяг комбінованого транспорту «Вікінг» 19.01.2012 р. розпочав регулярне (двічі на тиждень) курсування територією України.

За даними Укрзалізниці, за січень 2015 р. залізниці України в складі контейнерних та комбінованих потягів перевезли у всіх видах сполучень (імпорт, експорт, транзит та внутрішні перевезення) 5312 контейнерів (в ДФЕ — 20-футовому еквіваленті), що на 8 % більше, ніж за аналогічний період 2014 року (коли було перевезено 4924 контейнерів в ДФЕ).

Найбільше перевезено маршрутом Нікополь — Іллічівськ — Нікополь — 1328 контей-

нерів, 1392 контейнери перевезено потягом Румунія — Тольятті — Румунія; «Ленд Брідж» (Китай — Угорщина) — 686 од.; Дніпровець (Одеса — Дніпропетровськ — Ліски) — 404 од., за маршрутом Словаччина (Кошице) — Росія (Перспектива) — 468 од., комбінованими потягами «Вікінг» — 407 контейнерів в умовних одиницях.

Наразі в Україні організовано та курсує 11 контейнерних потягів. Перевезення контейнерів у складі контейнерних потягів становлять 40 % від загального обсягу перевезених контейнерів територією України.

Враховуючи потенціал ринку транспортних послуг, Державна адміністрація залізничного транспорту України виконує постійну роботу щодо залучення додаткових вантажопотоків на територію України та розширення географії міжнародних проектів за участю залізниць України.

Ця робота стосується різних напрямів діяльності залізниць: гнучкої тарифної політики, технічного переозброєння, упровадження нових інформаційних технологій, облаштування прикордонних переходів, удосконалення технології перевізного процесу, сервісу послуг тощо.

У 2014 р. залізниці України перевезли у складі контейнерних і комбінованих потягів у всіх видах сполучень (імпорт, експорт, транзит та внутрішні перевезення) 84,3 тис. контейнерів (в ДФЕ — 20-футовому еквіваленті). Це більше, ніж у 2013 р. коли було перевезено 80,9 тис. контейнерів в ДФЕ. З них у комбінованому потязі «Вікінг» перевезено 4095 контейнерів [11].

На водному транспорті:

- спрощено вхід в українські річкові порти іноземним суднам, з власниками яких укладено міжнародні договори про судноплавство на внутрішніх водних шляхах [12, С. 22]. Це призводить до ширшого розповсюдження комбінованих Ро-Ро¹ перевезень за участю судноплавних компаній (ріка-море) в басейнах річок Рейн — Дунай територією Німеччини, Австрії, Угорщини, Словаччини, Румунії, що

також мають зв'язок із Дніпром через морські маршрути Чорного моря і які у подальшому можуть розвиватися за участю України;

- удосконалюється організаційно-правовий механізм проходження транзитних вантажів через акваторію морських портів;

- у провідних морських торговельних портах розробляються програми розвитку щодо розширення та модернізації портової інфраструктури, зміцнення потужностей залізничних підходів, що дозволить оптимізувати термін обробки вагонів з транзитним вантажем. Здійснюється подальша розбудова інфраструктурних об'єктів провідних МТП (насамперед, Одеського, Іллічівського, Южного, Херсонського, Білгород-Дністровського, Маріупольського). Це дозволить залучати додаткові транзитні вантажі, які перевозяться сучасними великотоннажними морськими суднами, у т. ч. з осадкою до 15—20 м;

- безперечно позитивним заходом для розвитку водного транспорту стало затвердження у 2013 р. Стратегії розвитку морських портів до 2038 р. [13], яка визначає прогнози щодо вантажопотоків, завдання, основні напрями та шляхи розвитку морських портів і портової галузі в цілому, інші основні параметри розвитку.

На автомобільному транспорті:

- затверджено Концепцію реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування [14], де передбачено, зокрема, удосконалення механізму фінансового забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту та утримання таких доріг, що сприятиме залученню додаткових транзитних вантажопотоків територією України;

- ухвалено Концепцію Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 р. [15], якою створюються передумови для розвитку автомобільного транспорту згідно із нормами та стандартами ЄС. Зазначені стандарти передбачають, зокрема, підвищення рівня екологічності та енергоефективності транспортних засобів шляхом використання ними альтернативних видів палива (наприклад, біопалива); забезпечення з урахуванням досвіду країн ЄС контролю за відповідністю транспортного засобу і палива встановленим вимогам; запровадження екологічних норм «Євро-3» — «Євро-5» для транспортних засобів та ін;

¹ Логістичний термін, походить від Roll-on / roll-off, означає судно для перевезення вантажів на колісній базі за допомогою горизонтального завантаження (як правило, з корми судна) через ніс або корму, що відкидається.

- ухвалено Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2015 р. [16], у якій визначено заходи щодо створення та розвитку єдиної системи надання учасникам дорожнього руху необхідної інформації, зокрема про стан доріг, погодні умови, аварійну ситуацію, пункти екстреного зв'язку, розташування закладів охорони здоров'я; удосконалення організації дорожнього руху в містах з урахуванням досвіду європейських держав; запровадження дієвого контролю за дотриманням водіями режиму праці й відпочинку та інших, що сприятиме зростанню транзитних вантажопотоків;

- набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через митний кордон України» [17]; що сприятиме спрощенню процедури державного контролю, зокрема шляхом удосконалення взаємодії підрозділів, що здійснюють контрольні функції у пунктах пропуску через державний кордон України;

- упроваджується електронний документообіг для попереднього інформування митних органів України про товари, що перевозяться транзитом територією країни.

На авіаційному транспорті:

- вживаються заходи щодо збільшення обсягів транзитних перевезень та створення на базі державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» провідного вузлового термінального комплексу;

- укладання Угоди між Україною та ЄС про Спільний авіаційний простір, яка має забезпечити для України рівні умови з країнами ЄС на світовому ринку авіаперевезень шляхом приведення стану вітчизняної транспортної мережі у відповідність до норм і стандартів ЄС, що сприятиме залученню транзитних потоків країн Європи та Азії через територію України.

Незважаючи на комплекс заходів, що реалізуються урядом України щодо нормативно-правового, організаційно-технічного, технологічного та інших напрямів удосконалення системи управління транзитними перевезеннями в Україні, існують проблеми, які гальмують розвиток її транзитного потенціалу.

Концептуальні напрямки вдосконалення правового регулювання транзитних перевезень.

Стратегічними пріоритетами реформування транзитних перевезень в Україні мають бути такі.

1. Розв'язання найгостріших проблем у транспортній системі України.

1.1. На залізничному транспорті:

- на законодавчому рівні необхідно підвищити відповідальність вантажоодержувачів за пошкодження вагонного парку, що включатиме поряд із відшкодуванням витрат на ремонт також компенсацію неотриманого прибутку залізниць внаслідок неможливості використання вагонів на час їх ремонту;

- на законодавчому рівні закріпити механізм залучення до вантажних перевезень приватних вагонів. Функції з регулювання процесу залучення приватних вагонів до вантажних перевезень доцільно делегувати державному органу з регулювання тарифів на транспорті, необхідність створення якого в Україні обговорюється вже протягом багатьох років;

- удосконалити чинну нормативно-правову базу, що регулює процес фінансового забезпечення оновлення локомотивного парку (станом на березень 2015 р. на мережі «Укрзалізниці» 35 % електровозів та 73 % тепловозів експлуатуються із перепробігом після проведення капітального ремонту, тобто знаходяться в неналежному технічному стані [18]), таким чином, щоб залучати до цього процесу не тільки державні кошти шляхом упровадження лізингової форми придбання техніки, а також кошти приватних інвесторів за умов встановлення їхньої власності на придбані локомотиви;

- розробити проект Закону України «Про особливості реформування залізничного транспорту», спрямованого на модернізацію, оновлення рухомого складу залізниць; поетапне розмежування пасажирського та вантажного залізничного руху; підвищення якості та швидкості перевезень, рівня комфорту обслуговування пасажирів; покращення умов економічної безпеки та захисту довкілля;

- поступово здійснити за умов економічної доцільності впровадження денних перевезень пасажирів швидкісними потягами;

- з метою поглиблення інтеграції до ринку транспортних послуг ЄС у сфері залізничного транспорту доцільно розширювати співробітництво з Європейським агентством залізниць (ERA) в рамках Організації співробітництва залізниць (ОСЗ). Дієвим механізмом є погод-

ження та розвиток взаємодії між залізничними системами колій шириною 1435 мм і 1520 мм, виконання умов і завдань відповідного Меморандуму про взаєморозуміння, упровадження єдиного вагового сертифікату та забезпечення у майбутньому проведення спільного митного контролю.

1.2. На автомобільному транспорті:

- забезпечити розбудову сучасної мережі автодоріг;

- розробити і ухвалити Закон України «Про швидкісні автомобільні дороги», основний наголос у якому зробити на впровадження дійових механізмів взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, банками, приватними інвесторами для залучення коштів на фінансування будівництва швидкісних автомобільних доріг різноманітними шляхами (випуск цінних паперів, акцій, облігацій);

- створити необхідні нормативно-правові та організаційні умови для впровадження в Україні механізму платних автодоріг.

1.3. На авіаційному транспорті:

- упровадження системи держзамовлення на створення перспективних транспортних і спеціалізованих літаків, безпілотних літальних апаратів, створення нової авіатехніки держпідприємством (ДП) «Антонов». Перший значний крок у цьому напрямі зроблено наприкінці березня 2015 р., коли згідно з Постановою Кабінету Міністрів України [19] ДП «Антонов» було включено до складу Державного концерну «Укроборонпром»;

- здійснити ґрунтовний техніко-економічний аналіз можливих перспектив розвитку аеропортового господарства, розробити в разі доцільності відповідні проекти з їх реалізації, упровадження пасажирських перевезень низькобюджетними авіакомпаніями.

1.4. На морському транспорті:

- підготувати і реалізувати національну програму відродження судноплавної галузі, визначити перелік замовлень вітчизняних державних судноплавних компаній і морських торговельних портів у суднах на період до 2030 р.;

- прийняти з урахуванням пропозицій зацікавлених осіб проект Закону України «Про внутрішній водний транспорт», що регулює правовідносини в галузі судноплавства на внутрішніх водних шляхах, діяльності, пов'язаної з використанням суден для перевезення вантажів, пасажирів, багажу, пошти, порядку ек-

сплуатації внутрішніх водних шляхів, реєстрації суден та права плавання під Державним прапором України, правового становища екіпажу судна, його складу, прав і обов'язків капітана (командира) судна, безпеки судноплавства, регулювання руху суден тощо;

- завершити в українській частині дельти Дунаю будівництво другої черги глибоководного суднового ходу (ГСХ) Дунай — Чорне море.

2. Посилення процесу інтеграції транспортної системи України до загальноєвропейської та світової транспортних мереж:

2.1. Створити організаційно-технічні, логістичні, нормативно-правові засади для збільшення обсягів мультимодальних перевезень з використанням автомобільного, залізничного та морського транспорту (контрейлерні та спеціалізовані контейнерні потяги) із залученням поромних переправ до портів РФ, Грузії, Болгарії, Туреччини, Румунії². Важливим завданням при цьому є прийняття Закону України «Про змішані (комбіновані) перевезення», у якому повинні бути визначені питання відповідальності сторін під час комбінованих перевезень; відшкодування за незбереження вантажу та рухомого складу; взаєморозрахунків, оформлення перевізних документів, митних вимог, прав та обов'язків операторів змішаних перевезень тощо.

2.2. Забезпечити збільшення пропускнуєї спроможності морських та річкових портів. Основним завданням має бути введення в експлуатацію нового контейнерного терміналу Одеського МТП на Карантинному молі (який на початок 2016 р. не буде працювати внаслідок затонулого хвилелому [20]), а також виконання у повному обсязі програми перспективного розвитку Державного підприємства «Морський торговельний порт «Южний» на період до 2015 р. [21].

2.3. Сформувати транспортно-логістичну систему на східному та західному напрямках (насамперед, у районі Чоп — Захонь), відродити проект спеціальної економічної зони «Інтерпорт Ковель», згідно з яким у м. Ковель планувалось будівництво транспортно-логістичного центру великої потужності для прове-

² Наприклад, в Європі останніми роками 2/3 міжнародних перевезень вантажів здійснюється у змішаному сполученні.

дення необхідних митних та інших процедур контролю³.

2.4. Підготувати необхідну технічну, організаційну, технологічну та правову базу для широкого впровадження принципу «єдиного вікна» для митного оформлення вантажів, що перетинають державний кордон, із застосуванням електронного документообігу.

2.5. Розвивати співробітництво Україні з країнами ЄС щодо розвитку транс'європейських транспортних мереж (TEN-T) та нових транснаціональних транспортних осей на території України. Для цього необхідно проаналізувати відповідність законодавства України європейським стандартам з питань упровадження механізму спрощення і гармонізації процедур та узгодити митне законодавство з вимогами Конвенції про спрощення й гармонізацію митних процедур (Київської конвенції), а також Конвенції про спільну транзитну процедуру.

2.6. Вирішити проблеми доступу українських автоперевізників на європейські ринки шляхом зміцнення технічної бази вітчизняних автоперевізників, підвищення рівня екологічності транспортних засобів, встановлення ідентичних європейським вимог до кваліфікації вітчизняних водіїв.

2.7. Прискорити роботу з одержання «Укрзалізницею» статусу митного перевізника, що спростить проходження всіх митних процедур. Транзитні вантажі перевозитимуться без митного оформлення, а імпорتنі — розмитнюватимуться за місцем призначення, а не на кордоні. У свою чергу, компанія повинна буде нести повну відповідальність за стан, доставку і відповідність товару митним правилам. Ліцензію митного перевізника було видано «Укрзалізниці» в 2004 р. й анульовано через рік, проте за рік роботи завдяки цьому відомству вдалося залучити на порядок більше вантажів, ніж у попередні роки.

2.8. Підготувати на підставі застарілої версії Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006—2010 р. [22] оновлену версію Прог-

рами, яка обов'язково повинна охоплювати питання утворення в Україні мережі логістичних центрів та створення операторів мульти-модальних перевезень із перерозподілом правової відповідальності між усіма учасниками логістичного процесу.

Висновки. Викладені у статті пропозиції та рекомендації за умови їхньої належної реалізації зміцнять транзитний потенціал України і сприятимуть не лише додатковому збільшенню валютних надходжень, але й підвищенню рейтингу країни серед провідних країн-транзитерів, даючи можливість реалізувати переваги свого вдалого гео економічного та геополітичного розташування.

Розвиток інфраструктури транзиту, зокрема пунктів пропуску на митному кордоні та мережі міжнародних транспортних коридорів, упровадження нових технологій митного контролю, вдосконалення законодавства відповідно до міжнародних норм і стандартів, встановлення конкурентоспроможних тарифів сприятимуть залученню транзитних вантажів в Україну, покращанню інвестиційного клімату та активізують процес інтеграції економіки України до Європи і світових ринків транспортних послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння стосовно скоординованого розвитку Чорноморської окружної автомагістралі* : Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 49. — Ст. 360.
2. *Блудова Т.В.* Знаходження сфери допустимого ризику регіональних експортно-імпорتنих операцій / Т.В. Блудова, Т.В. Манжос, Д.Р. Черевко // *Формування ринкової економіки*. — К. : КНЕУ, 2009. — Вип. 22. — С. 676 — 685.
3. *Гець В.М.* Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В.М. Гець, М.О. Кизим, Т.С. Лебанова, О.І. Черняк, О.В. Баженова та ін. ; За ред. В.М. Гейця. — Харків : ІНЖЕК, 2006. — 239 с.
4. *Долішній М.І.* Регіональна політика на рубежі ХХ—ХХІ століть: нові пріоритети / М.І. Долішній. — К. : Наук. думка, 2006. — 510 с.
5. *Медвідь В.Ю.* Стратегія територіального економічного розвитку: теоретичний аспект / В.Ю. Медвідь // *Економіка розвитку*. — 2013. — № 1 (65). — С. 48—51.
6. *Котлубай А.М.* Упрощение организационных процедур в использовании транзитного потенциала Украины / А.М. Котлубай, А.А. Липинская. — Одесса : ИПРЭИ НАН Украины, 2008. — 132 с.
7. Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010—2019 ро-

³ Варто зазначити, що в СЕЗ «Інтерпорт Ковель» реєстрацію інвестиційних проектів, господарську та фінансову діяльність не здійснювали через незавершеність нормативного процесу її створення: Президент України видав Указ про створення цієї СЕЗ, проте відповідний Закон України не був прийнятий Верховною Радою України.

- ки : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 № 1390 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 101. — Ст. 3523.
8. *Про затвердження* Програми оновлення локомотивного парку залізниць України на 2012—2016 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2011 № 840 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 61. — Ст. 2426.
  9. *Питання* реалізації інфраструктурних проектів у сфері транспорту : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 563-р // Урядовий кур'єр. — 28.08.2013.
  10. «Укрзалізниця» затвердила Програму електрифікації залізниць на 2011—2016 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://economics.unian.ua/transport/506442-ukrzaliznitsya-zatverdila-programu-elektrifikatsiji-zaliznits-na-2011-2016-roki.html>
  11. *За січень 2015 року* у складі контейнерних та комбінованих поїздів перевезено 5312 контейнерів // *Новості залізничних шляхів України* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gu.magistral-uz.com.ua/news/za-sichen-2015-roku-u-skladi-kontejnernih-ta-kombinovanih-poizdiv-perevezeno-5312-kontejneriv.html>. — Назва з екрану.
  12. *Садловська І.* Пріоритети реформування та модернізації транспортної інфраструктури та дорожнього комплексу в Україні // *Збірник наукових праць ДЕДУТ. Серія «Економіка і управління»*. — 2014. — Вип. 30. — С. 20—31.
  13. *Про затвердження* Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 548-р // Офіційний вісник України. — 2013. — № 61. — Ст. 2194.
  14. *Деякі питання* реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 739-р // Офіційний вісник України. — 2011. — № 59. — Ст. 2378.
  15. *Про схвалення* Концепції Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.08.2011. № 732-р // Офіційний вісник України. — 2011. — № 59. — Ст. 2376.
  16. *Про схвалення* Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2015 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 480-р // Офіційний вісник України. — 2011. — № 42. — Ст. 1724.
  17. *Про внесення* змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через митний кордон України : Закон України від 03.02.2011 р. № 2973-VI // *Відомості Верховної Ради України*. — 2011. — № 33. — Ст. 326.
  18. *Кава О.* Рухомий склад «Укрзалізниця» має утримуватися в належному стані [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua/uk/news/print/48595.html>. — Назва з екрану.
  19. *Деякі питання* державного підприємства «Антонов» : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 269 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=-248151286>
  20. *Новий* контейнерний терминал Одеського порту никак не заработает из-за затонувшего волнолома: подрядчик обещает исправить «ошибку» до конца 2015 года [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dumskaya.net/news/v-poiskah-zatonuvshego-volnoloma-040835/>. — Назва з екрану.
  21. *Програма* перспективного розвитку Державного підприємства «Морський торговельний порт «Южний» на період до 2015 року: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 02.06.2009 р. № 623 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://mtu.gov.ua/ru/mtzu_decrees/14412.html
  22. *Програма* розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006—2010 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2006 № 496 // Офіційний вісник України. — 2006. — № 15. — Ст. 1105.

REFERENCES

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2008), The Law of Ukraine "On ratification of the Memorandum of Understanding concerning the coordinated development of the Black Sea Ring Highway", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, Vol. 49, p. 360.
2. Bludova T.V., Manzhos T.V. and Cherevko D.R. (2009), *Znakhodzhennia sfery dopustymoho ryzyku rehional'nykh eksportno-importnykh operatsij* [Finding areas of risk accepted in regional export-import operations], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. Heiets' V.M., Kyzym M.O., Lebanova T.S., Cherniak O.I., Bazhenova O.V. (2006), *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [Modeling of economic security: state, region, enterprise], INZhEK, Kharkiv, Ukraine.
4. Dolishnij M.I. (2006), *Rehional'na polityka na rubezhi XX - XXI stolit': novi priorityety* [Regional policy at the turn of XX - XXI century: new priorities], Nauk dumka, Kyiv, Ukraine.
5. Medvid' V.Yu. (2013), "The strategy of regional economic development: theoretical aspect", *Ekonomika rozvytku*, vol 1(65), pp. 48-51.
6. Kotlubaj A.M., Lypynskaia A.A. (2008), *Uproshchenye orhanyzatsyonnykh protsedur v yspol'zovanyy tranzytynoho potentsyala Ukrayny* [Simplify organizational procedures in the use of transit potential of Ukraine], YPREY NAN, Odessa, Ukraine.
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the State Target Program of reforming the railway transport in the years 2010-2019", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 101., p. 3523.
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the update locomotive park of railways of Ukraine for 2012-2016", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 61, p. 2426.
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Disposal of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The issue of implementation of infrastructure projects in the transport sector", *Uriadovyy kur'ier*, vol. 15.
10. "UZ" approved the Program electrification of railways in 2011-2016 years" (2015), available at: <http://economics.unian.ua/transport/506442-ukrzaliznitsya-zatverdila-programu-elektrifikatsiji-zaliznits-na-2011-2016-roki.html>

- unian.ua/transport/506442-ukrzalznitsya-zatverdila-programu-elektrifikatsiji-zalznits-na-2011-2016-roki.html (Accessed 4 March 2016).
11. "In January 2015, consisting of container trains and combined containers transported 5312" (2015), available at: <http://ru.magistral-uz.com.ua/news/za-sichen-2015-roku-u-skladi-kontejnernih-ta-kombinovanih-poizdiv-perevezeno-5312-kontejneriv.html> (Accessed 10 January 2016).
  12. Sadlovs'ka I. (2014), *Priorytety reformuvannia ta modernizatsii transportnoi infrastruktury ta dorozhn'oho kompleksu v Ukraini* [Priorities for reform and modernization of transport infrastructure and road complex in Ukraine], DETUT, Kyiv, Ukraine.
  13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy of development of sea ports of Ukraine till 2038", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 61, p. 2194.
  14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of public administration reform public roadways", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 59, p. 2378.
  15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Concept of the state target economic development program of road transport for the period until 2015", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 59, p. 2376.
  16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy of improvement of road safety in Ukraine to 2015", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 42, p. 1724.
  17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine to implement the preliminary documentary control at checkpoints across the customs border of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, Vol. 33, p. 326.
  18. Kava O. (2011), "Rolling stock "Ukrzaliznytsya" has kept in good condition", available at: <http://www.mtu.gov.ua/uk/news/print/48595.html> (Accessed 4 March 2016).
  19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of state enterprise "Antonov", available at: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248151286> (Accessed 5 March 2016).
  20. "The new container terminal of the Odessa port does not work because of the sunken breakwater" (2015), available at: <http://dumskaya.net/news/v-poiskah-zatonuvshego-volnoloma-040835/> (Accessed 5 March 2016).
  21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), "Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The program of perspective development of the State Enterprise "Sea Commercial Port" Southern" for the period till 2015", available at: http://mtu.gov.ua/ru/mtzu_decrees/14412.html (Accessed 15 Jan. 2016).
  22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The program of the national network of international transport corridors in Ukraine in 2006-2010", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 15, p. 1105.

Надійшла 09.02.2016

М.М. Дутов, В.В. Сидоренко

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦИАЛА УКРАИНЫ

Статья посвящена изучению сущности и особенностей тенденций развития транзита в Украине, определению факторов, тормозящих привлечение дополнительных объемов транзита, а также изучению концептуальных направлений совершенствования правового регулирования отношений, возникающих при реализации транзитного потенциала Украины.

Ключевые слова: транзит, транзитный потенциал, транзитные грузопотоки, грузовые перевозки, транспортная отрасль.

М.М. Dutov, V.V. Sydorenko

Institute of Economic and Legal Researches
of NAS of Ukraine, Kyiv

IMPROVEMENT'S DIRECTION OF LEGAL REGULATION OF UKRAINE'S TRANSIT POTENTIAL

The present paper is dedicated to the essence and peculiarities of transit development in Ukraine, to the identification of factors which are hindering the attraction of additional transit amount as well as to the formulation of conceptual directions on improving of legal regulation of relations concerning the implementation of Ukraine's transit potential.

Key words: transit, transit potential, transit cargo traffic, freight transport, transport sector.